

DARE MAI
EXISTĂ?

CĂSĂTORIA DIN DRACOSTE

PASCAL
BRUCKNER

TRADUCERE DIN FRANCEZĂ DE
IRINA MAYRODIN

TREI

ACUM
PENTRU
VIITOR

1. Catastrofa din noaptea nunții.....	13
2. Divorțul, „otravă iudaică“	25
3. Utopia nupțială	37
4. De la iubirea interzisă la iubirea obligatorie	47
5. Patologiile idealului	59
6. Mierea și cucuta	71
7. Hora amanților plini de ciudă	79
8. Către o despărțire euforică?	87

9. Un minister al Inimilor Frânte?	97
10. O agonie în plină glorie	109
11. Tradiția eliberatoare	117
12. A pune din nou rațiune în sentiment.....	127
13. Împreună, despărțiți	139
14. Înfrângerea lui Prometeu	147
Bucuria de a trăi	157

În octombrie 2009, la Erbil, capitala Kurdistanului irakian, o echipă de voluntari francezi proiectează o serie de filme, printre care un documentar despre un bătrân care își câștigă viața colectând bidoane și canistre de benzină. El locuiește în apropierea unei gropi de gunoi și-și spune povestea care, la fel ca aceea a poporului său, este presărată cu tot soiul de nenorociri. În timp ce înșiră necazurile pe care le-a trăit, se îndreaptă dintr-odată de spate și strigă: „Ce mi-a reușit cel mai bine în viață? M-am însurat din dragoste

și am făcut doi copii din dragoste.“ Nevasta îi aprobă spusele. Sala aplaudă și votează în favoarea scurtmetrajului. Kurdistanul irakian, deși prosper și pașnic, comparat cu restul națiunii, funcționează pe baza unui sistem de clanuri care îi constrânge pe tineri să accepte căsătoriile aranjate de familii. Fetele bănuite că și-au ales singure iubii devin victime ale unor crime săvârșite în numele onoarei sau ale unor sinucideri provocate. Numeroși kurzi fug în Europa sau în Statele Unite nu numai din motive financiare, ci și din motive de autonomie individuală: ei vor să aibă parte de căsătorii făcute din plăcere, vor să se însoare sau să se mărite cu ființa iubită, și nu cu cea care le este impusă¹.

Ciudată situație: în timp ce libertatea amoroasă își exercită seducția asupra unei părți din societățile tradiționale, asupra țărilor musulmane, precum și în India sau China (chiar dacă, în cazul acestor două țări, numărul

¹ Îi mulțumesc lui Hugues Dewavrin pentru această informație. Documentarul intitulat *Daba, orașul bidoanelor* a fost produs de Alterdoc, ONG audiovizual, și a fost realizat de Baudouin Koenig.

mic de femei, cauzat de practicarea avorturilor selective, dezechilibrează piața matrimonială) și în timp ce, la noi, homosexualii și lesbienele își doresc accesul la căsătorie, aceasta cunoaște, în Occident, o criză de legitimitate. Sub forma sa clasică, ea era acuzată de toate relele; lipsită de egalitate, despotică, ea reducea femeia la statutul de obiect, atrăgând după sine adulterul și prostituția. Puține instituții au provocat atâtea ironii și atâtea furie. Sub forma contemporană a consimțământului, care triumfă după al Doilea Război Mondial, căsătoria creează noi flageluri, fără să le anuleze pe cele vechi: nici plăcerea cumpărată, nici infidelitatea nu dispar, în timp ce numărul divorțurilor explodează și celibatul se extinde. Povestea căsătoriei clasice consta în a te resemna în temnița conjugală sau în repulsia pe care aceasta o inspire; astăzi, povestea ei, în Europa, cel puțin, este una a înstrăinării de sine. În decursul timpului,

a avut mulți dușmani, înainte de a-și deveni sieși cel mai teribil dușman. Secolul XX emancipase sufletele și trupurile, în ideea de a obține armonia acestora; dar rezultatul nu a fost decât un și mai mare dezacord. Ce s-a petrecut, oare? Palatul fermecat al afecțiunii reciproce nu e cumva doar o colibă dărăpănată, aflată în bătaia tuturor vânturilor? Cum se face că iubirea, care n-a cunoscut niciodată legea (*Carmen*), poate sta sub semnul legii, de vreme ce rațiunea sa de a exista este tocmai abaterea de la lege?

1. CATASTROFA DIN NOAPTEA NUNȚII

În romanul său *O viață* (1883), Guy de Maupassant spune povestea unei fete din mica nobilime normandă, Jeanne, care se îndrăgostește de un viconte din împrejurimi, Julien. În seara nunții, tatăl ei, la îndemnul soției sale, îi vorbește fetei între patru ochi, pe un ton foarte jenat, despre ceea ce o așteaptă:

„Draga mea [...], nu știu ce știi tu despre viață. Există mistere ce le sunt ascunse cu grijă copiilor, și mai ales fetelor, fetelor care trebuie

să-și păstreze sufletul pur, ireproșabil de pur, până în momentul când le punem în brațele bărbatului care urmează să le facă fericite. El este cel ce trebuie să ridice vălul aruncat peste dulcele secret al vieții. Dar ele [...] se revoltă adeseori în fața realității oarecum brutale care se ascunde îndărătul viselor. Rănite în sufletele lor, rănite chiar și în trupurile lor, ele refuză să-i dăruiască soțului ceea ce legea, legea umană și legea naturală îi acordă ca un drept absolut. Nu pot să-ți spun mai mult, draga mea; dar nu uita că tu îi aparții în întregime soțului tău.“

Aceste cuvinte, încărcate de aluzii și echivocuri, într-o vreme când ideea de educație sexuală era de neconceput, stârnesc în sufletul miresei o mare spaimă. Ieșind de la mănăstire,

unde a fost crescută, ea trece de la starea de inocență direct la cea de soție. Se lasă dezbrăcată de cameristă și-și așteaptă, tremurând, noul soț, cu sentimentul că va luneca în această noapte a nunții ca într-o fântână fără fund. Soțul ciocănește ușor de trei ori la ușă, el însuși paralizat de trac și lipsit de experiență. Vine să-i ceară ceea ce i se cuvine și o roagă să-i îngăduie să se culce alături de ea. Fata nu-și poate ascunde teama, mirele se simte jignit, se duce și se dezbracă în camera alăturată, reappare în izmene și în șosete și se strecoară în pat. Când fata simte lipindu-se de ea „un picior rece și păros“, cu greu se stăpânește să nu țipe. Pentru a gusta picanterea unei asemenea situații, trebuie să știm că, într-o vreme când scâldatul în mare rămânea apanajul unei minorități, fetele și băieții aveau puține ocazii, cel puțin în cazul claselor înstărite, să-și cunoască reciproc anatomia: situația era diferită la țară,

unde muncile grele, făcute la comun, și vederea animalelor îi inițiază mai devreme pe tineri în anumite lucruri. Restul seriei este un dezastru. Julien, grăbit să-și exercite dreptul, se năpustește cu mâinile spre pieptul lui Jeanne, care îi rezistă. El își pierde răbdarea, o apucă zdravăn în brațe, o acoperă cu sărutări și, în sfârșit, o posedă brutal. Încearcă după aceea s-o mai îmbrățișeze, dar ea îl respinge și, gândindu-se cu groază la părul des de pe pieptul soțului ei, geme: „Iată, deci, ce-nseamnă pentru el să fii soția lui; despre asta, despre asta este, așadar, vorba!“ Această seară de groază, în ciuda existenței unui episod senzual mai fericit, ce are loc cu prilejul unei călătorii ulterioare în Corsica, îi va schimba cursul vieții și o va face insensibilă la „nevoile cărnii“.

Traumatismul din noaptea nunții, amestec de viol și de lipsă de îndemânare, a fost înlocuit de experiența primei dăți, arareori glorioasă, exceptând

cazul acelor – soți sau soții – care au avut șansa să fie deja inițiați de niște suflete miloase. Această inițiere are loc, în general, între șaisprezece și optsprezece ani, vârsta dezvirginării fiind remarcabil de stabilă de câteva decenii încoace: fetele și băieții se grăbesc să scape de o virginitate care este, pentru ei, un handicap ce îi împiedică să intre mai repede în vârsta adultă. La sfârșitul anilor 1960, o treime dintre femei erau virgine înainte de căsătorie; la sfârșitul anilor 1980, doar una din zece mai este virgină când se căsătorește. Cu excepția creștinilor, evreilor și musulmanilor fundamentalști, care încă atribuie o valoare simbolică himenului și fac din păstrarea lui intactă o garanție de puritate, așteptarea nu mai este sinonimă cu înțelepciunea, ci cu prostia. Această situație este ilustrată de micul roman al scriitorului britanic Ian McEwan, *Pe plaja Chesil* (2008), a cărui acțiune se petrece în 1962, cu câțiva ani

înainte de revoluția sexuală, în plină perioadă de tranziție. Edward și Florence, care tocmai s-au căsătorit, s-au instalat într-un han din Dorset, în apropiere de plajă. Neliniștiți la gândul că vor rămâne singuri în camera lor, prelungesc cina, temându-se de momentul când vor fi între patru ochi. Florence este oripilată la gândul că în curând va fi goală în brațele soțului său, pe care, totuși, îl adoră, iar el nu cunoaște voluptatea decât ca plăcere solitară. Noaptea trece și nu se petrece nimic, tânăra pereche fiind paralizată de o stare de inhibiție. Un gest care n-a fost făcut, un cuvânt care n-a fost rostit, și iată că o promițătoare legătură între o femeie și un bărbat eșuează. Castitatea nu e frumoasă, ci grotescă. Fiindcă n-au știut să treacă peste ceea ce-i reținea, Edward și Florence și-au distrus povestea: nu sunt înduioșători, ci patetici, și cititorul râde de ei, bucurându-se totodată că nu trăiește în epoca lor.